

AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Proč Audit národní bezpečnosti?

- Vnější a vnitřní bezpečnostní podmínky ve světě se proměnily natolik, že je potřeba znovu definovat bezpečnostní politiku ČR v nejširším smyslu. Proto na základě zadání předsedy vlády Ministerstvo vnitra připravilo Audit národní bezpečnosti ČR.
- V současné době čelí svět, Evropa i ČR nejen tradičním bezpečnostním hrozbám, jako je extremismus, ale i relativně novým hrozbám, jako jsou informační válka, působení cizí moci, kybernetické útoky či organizované převaděčství. Stát musí mít o těchto hrozbách přehled.
- ČR má dílčí strategie a koncepce pro jednotlivé hrozby, ale ty definují, jak dosáhnout ideálního stavu. Audit si kladl za cíl zjistit, jak na tom jsme právě teď, v roce 2016.

Jaké byly cíle Auditů?

- Cílem bylo zjistit, jak je ČR připravena čelit současným závažným bezpečnostním hrozbám a jaká je odolnost ČR při přímé konfrontaci s nebezpečím.
- Audit měl ambici ověřit, zda máme dobře nastavenou legislativu a jak pružně je bezpečnostní systém schopný reagovat. Prověřil také schopnost komunikace a spolupráce jednotlivých složek a to, zda jsou adekvátně zapojeny instituce, bezpečnostní sbory, orgány krizového řízení, kraje, města a obce i soukromá sféra.

Na jaké otázky poskytl Audit odpovědi?

- Je stávající legislativa dostatečná?
- Máme k dispozici dostatečné lidské, technické a komunikační kapacity?
- Má stát schopnost přijímat příslušná opatření a konat v okamžiku, kdy je to potřeba?
- V rámci Auditů odborníci ověřili dvě základní schopnosti – schopnost zjistit, identifikovat a eliminovat konkrétní bezpečnostní hrozbu, jakož i schopnost následně reagovat na situaci, kdy se bezpečnostní incident stal, a na potřebu okamžitě řešit jeho důsledky.

Jaké jsou výstupy Auditů?

- Výstupem Auditů je komplexní materiál, který popisuje reálnou připravenost ČR čelit tradičním i nově vzniklým bezpečnostním hrozbám.
- Zpráva, která identifikuje slabá místa v bezpečnostních oblastech i celém systému a doporučí vládě opatření, která je potřeba přijmout.
- Ke každé z definovaných bezpečnostních hrozeb vznikl:
 - popis a vyhodnocení hrozby a rizik z ní pro ČR vyplývajících,
 - SWOT analýza,
 - doporučení k posílení odolnosti.

Jakým tématům se Audit věnuje, kdo jsou gestoři témat?

11 zásadních bezpečnostních témat, kterým se Audit věnoval a která definovala pracovní skupina Ministerstva vnitra. Koordinaci práce měl na starosti tajemník týmu, který zajišťoval i následné propojování textů kapitol.

1. Terorismus (gestor Ministerstvo vnitra)

- Pracovní skupina se věnovala islámskému fundamentalismu a radikalizaci, zahraničním bojovníkům, aktivním útočníkům či problematice tzv. osamělých vlků. Zabývala se také tématem šíření zbraní hromadného ničení, konvenčních zbraní a technologií a zboží tzv. dvojího použití. Součástí kapitoly je i analýza ochrany kritické infrastruktury či ochrana měkkých cílů.

2. Extremismus (gestor Ministerstvo vnitra)

- Pracovní skupina se zaměřila především na politický extremismus, radikalizaci většinové společnosti či integraci menšin a cizinců.

3. Bezpečnostní aspekty migrace (gestor Ministerstvo vnitra)

- Audit v této oblasti zkoumal možná bezpečnostní rizika spojená s cizineckými komunitami či systémem regulace pohybu cizinců.

4. Hrozby antropogenní (gestor Ministerstvo vnitra)

- Analyzovanými okruhy byla připravenost řešit havárie a nehody způsobované činností člověka či schopnost jim předcházet.

5. Hrozby přírodní (gestor Ministerstvo vnitra)

- Oblasti klimatických změn, sucho a kvalita pitné vody, povodně či požáry.

6. Organizovaný zločin (gestor Ministerstvo vnitra)

- Záběrem kapitoly bylo riziko prorůstání organizovaného zločinu do státní správy a průřezové problémy organizovaného zločinu.

7. Energetická, průmyslová a surovinová bezpečnost (gestor MPO)

- Obsahem byla např. surovinová bezpečnost, státní pobídky a garance investic do zahraničí, energetický mix, bezpečnost rozvodných sítí, vlastnické struktury či ochrana kritické energetické infrastruktury.

8. Hrozby v kyberprostoru (gestor Národní bezpečnostní úřad)

- Audit zde zkoumal oblast kybernetické špionáže, kyberterorismu, odolnosti IT infrastruktury nebo bezpečnosti eGovernmentu.

9. Působení cizí moci (gestor Ministerstvo vnitra)

- Skupina svou práci zaměřila na zkoumání různých ekonomických vlivů na ČR, odolnost státní správy proti ovlivňování, odolnost veřejnosti proti ovlivňování, špionáž, propagandu a diverzitu médií.

10. Hybridní hrozby, jejich vliv na bezpečnost občanů (gestor Ministerstvo obrany)

- Kapitola zkoumala kombinaci různých hrozeb jako nástrojů hybridní války.

11. Stabilita měny a finančních institucí (gestor Česká národní banka) – nezávislá kapitola, která není zařazena do souhrnného materiálu

- ČNB podrobně zkoumala oblasti stability finančních institucí i stabilitu měny.

Výsledky jednotlivých kapitol v gesci MV

Terorismus

- **Terorismus je téma, které vzhledem k vývoji v zahraničí spadá do hrozeb, kde dosavadní aktivity bezpečnostního systému musí být stále prověřovány a doplňovány. V oblasti terorismu Ministerstvo vnitra i vláda podniká průběžně kroky k posílení bezpečnosti a nečeká na schválení ANB:**
- Byl přijat Systém vyhlášení stupňů ohrožení terorismem.
- V průběhu léta vláda projednala Protiteroristický balíček (nelegislativní část je vyhrazena, legislativní obsahuje řadu návrhů do trestního práva a získávání informací za účelem prevence teroristických útoků).
- Dalším schváleným materiálem je Posílení systému ochrany Letiště Václava Havla Praha.
- V květnu byl oznámen vznik Centra proti terorismu a hybridním hrozbám a národní systém ochrany měkkých cílů. CTHH zahájí činnost v lednu.
- V rámci budování systému ochrany měkkých cílů již byla spuštěna informační hotline, kam mohou provozovatelé či vlastníci měkkých cílů či organizátoři různých akcí volat o metodickou pomoc v otázce zabezpečení objektu či akce. Od spuštění linky již byly vyřízeny desítky hovorů. MV na svých webových stránkách zřídilo sekci věnující se problematice terorismu a ochrany měkkých cílů, kde je možné stáhnout si metodiku MV pro ochranu měkkých cílů.

Migrace

- Výsledky v oblasti migrace ukazují, že systémová, legislativní i materiálně-technická a personální opatření jsou prozatím nastavena optimálně. Stát se musí soustředit na posilování schopnosti rychlé reakce.

Extremismus

- Boj proti extremismu se přesouvá od represe více i do oblasti ochrany práv a svobod obětí (menšin). Důraz se bude více klást také na komunikaci s veřejností. Byl vyhodnocen i potenciál detekování hybridních hrozeb v činnosti extremistů.

Živelní a antropogenní hrozby

- Závěry doporučují zakotvit do právních předpisů problematiku sucha, posílit personální kapacity pracovníků v oblasti krizového řízení či zvýšit odpovědnost vybraných firem či podnikatelů za jimi provozované objekty, které mohou představovat zvýšené riziko pro okolí.

Hybridní hrozby

- Kapitola reaguje na aktuální vývoj bezpečnostní situace, kdy je řada hrozeb v současnosti propojena jednotným úmyslem útočníků, kteří pro spáchání útoku využívají více oblastí najednou. Útoky izolovaně nemusí vykazovat vysoký stupeň nebezpečí, ale v souhrnu útočí na samotnou podstatu demokracie a právního státu. Kapitola jako nejvýraznější doporučení žádá vytvoření platformy, která bude sdílet a vyhodnocovat informace o bezpečnostních incidentech, u kterých panuje podezření, že mohou být součástí hybridní kampaně. Tyto útoky se mohou odehrát v celé řadě oblastí – ekonomické, kybernetické, mediální, zpravodajské, v oblasti ovlivňování veřejného mínění, ovlivňování rozhodovacích procesů ve státě apod. Jednotlivé útoky nemusí být samy o sobě vysoce nebezpečné, pokud se však prokáže jejich jednotící úmysl ze strany cizí moci, jejich rizikovost dramaticky stoupá. Bezpečnostní systém musí umět takové informace vyhodnotit.
- Platforma může vzniknout na stávajícím půdorysu složek bezpečnostního systému.

Působení cizí moci

- Kapitola kromě nutnosti vybudovat pracoviště, které se bude věnovat detekci škodlivého vlivu cizí moci v oblasti vnitřní bezpečnosti (dezinformační kampaně, zneužívání shromažďovacího práva, posuny na extremistické scéně a další, příprava strategické komunikace státu směrem k veřejnosti) – tento požadavek bude naplněn vytvořením CTHH – identifikuje i nedostatečnou odolnost samotné státní správy. Na základě tohoto požadavku již MV ve spolupráci se zpravodajskými službami a NBÚ připravuje systém školení pro vybrané státní úředníky, kteří jsou předmětem ovlivňování ze strany cizí moci.
- Ostatní kapitoly do značné míry shodně jako největší nedostatek současného systému vyhodnocují nedostatečnou schopnost státu zhodnotit závažnost hrozby, pracovat s ní na meziresortní úrovni a přijímat opatření, která berou v potaz silný bezpečnostní aspekt jednotlivých incidentů. Toto téma zastřešuje kapitola Hybridní hrozby.

Organizovaný zločin

- Kapitola klade největší důraz na trvalý vzestup významu organizované hospodářské kriminality, vyzdvihuje metodu spolupráce různých složek státu a význam odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Zdůrazňuje nutnost posílit schopnost státu vychovat, a zejména udržet experty na tuto oblast.

Návrhy opatření

Zásadní oblast tvoří **OPATŘENÍ VĚCNÁ**, která se nacházejí ve všech kapitolách:

- od významnějších návrhů na tvorbu nebo změnu koncepce
 - působení cizí moci, hybridní hrozby – nastavení nové koncepce monitoringu, vyhodnocování a koordinace opatření, nová koncepce strategické komunikace, extremismus – změna v pojetí, přesun od represe k zásadnějšímu podílu prevence a komunikace s veřejností
- přes dílčí úpravy priorit
 - terorismus – vybudování systému ochrany měkkých cílů
- po oblastech, kde ke změnám nedochází a věcná opatření musí reagovat na z hlediska koncepce méně významný vývoj bezpečnostní situace (migrace, organizovaný zločin).

LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ

- Všechny kapitoly přichází s návrhy na změnu legislativy – 30 % spadá do oblastí trestního práva, zbylých 70 % se zabývá řadou nedostatků v jiných předpisech:
 - tvorba systému opatření pro situaci sucha, návrhy na dílčí změny zákona o státní službě, další zpřesňování cizinecké legislativy, apel na obecné zrychlení procesních předpisů a řada dalších.

Třetí nejvýznamnější skupinou opatření jsou ta směřující k vybudování lepšího **SYSTÉMU KOMUNIKACE**, a to jak k výměně informací a koordinaci uvnitř státu mezi jeho jednotlivými složkami, tak – mnohem více, než tomu bylo v minulosti zvykem – směrem k veřejnosti, a to metodou strategické komunikace.

- Sedm z deseti kapitol Auditů upozorňuje na zvýšenou potřebu komunikace s veřejností, a to jak odborné tak laické, a na stále se zvyšující vliv veřejného mínění na otázky vnitřní bezpečnosti.
- Určitá část opatření samozřejmě směřuje i k posílení **KAPACITY** státu řešit stále komplexnější bezpečnostní otázky, přičemž častěji bývá zmíněn problém vzdělávání a udržení odborníků na specifická témata, např. v oblasti kyberbezpečnosti, hospodářské kriminality a dalších.

Další opatření lze rozdělit do několika méně zastoupených oblastí: **CVIČENÍ a ŠKOLENÍ, EGOVERNMENT a ELEKTRONIZACE, MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE a BEZPEČNOSTNÍ VÝZKUM.**

Plnění opatření

- Materiál sice ještě neschválila vláda, nicméně u řady opatření panuje na jejich potřebě v bezpečnostní komunitě tak silná shoda, že kroky pro jejich plnění byly přijaty ještě před schválením vládou.
- V každé kapitole tak lze najít nějaká opatření, jejichž plnění již probíhá, a to nejen z důvodu, že se jedná o dlouhodobé změny, které Audit pouze rekapituloval a potvrdil jejich potřebnost, ale i v případě zaváděných novinek. (Terorismus – např. Koncepce ochrany měkkých cílů bude na vládu předložena na jaře 2017, probíhá pilotní deradikalizační projekt ve spolupráci PČR, Vězeňské služby a MV. Působení cizí moci – na MV od ledna 2017 vzniká Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, ve spolupráci se zpravodajskými službami a NBÚ vzniká pilotní projekt na zvyšování odolnosti úředníků proti působení cizí moci. Hybridní hrozby – tvorba koordinačního mechanismu při úřadu vlády pro vyhodnocování hybridních hrozeb napříč státní správou.)

Další postup

- Materiál bude zveřejněn na stránkách úřadu vlády. Pokud ho vláda schválí, dostane ministr vnitra za úkol do dubna vypracovat a předložit vládě akční plán s harmonogramy plnění jednotlivých opatření. Tento materiál již veřejný nebude.
- Řídicí výbor tak bude rozšířen o zástupce těch úřadů a subjektů, které jsou úkoly z Auditů dotčeny, a nadále bude mít za koordinační role Ministerstva vnitra dohled nad vznikem textu. Akční plán pak zhodnotí, jaká opatření z Auditů jsou splněna, ve spolupráci s původními expertními týmy popíše fáze plnění a další harmonogram u těch úkolů, u nichž je proces v běhu, a stanoví způsob plnění a harmonogram u těch úkolů, které doposud plněny nejsou.